

# КП № 44 ЕНДОВАСКУЛАРНО ЛЕЧЕНИЕ НА ЕКСТРАКРАНИАЛНИ СЪДОВЕ

Минимален болничен престой – 1 ден

## КОДОВЕ НА ОСНОВНИ ПРОЦЕДУРИ ПО МКБ-9 КМ

### ОСНОВНИ ДИАГНОСТИЧНИ ПРОЦЕДУРИ

#### МЕКОТЪКАННО РЕНТГЕНОВО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЛИЦЕ, ГЛАВА И ШИЯ

**Изключва:**

ангиография - 88.40-88.68

**\*\*87.03 КАТ НА ГЛАВА**

КАТ - скениране на глава

#### Компютърна томография на мозък

Компютърна томография на глава БДУ

*Не включва:* компютърна томография:

- при спирална ангиография (57350 [1966])
- при сканиране на:
  - гръден кош (57001, 57007 [1957])
  - и корем (57001-01, 57007-01 [1957])
- лицева кост и околоносен синус (56030-00, 56036-00 [1956])
- средно ухо и темпорална кост (56016-02, 56016-03, 56016-06, 56016-07 [1955])
- орбита (56013-02, 56013-03 [1954])
- питуитарна ямка (56010-02, 56010-03 [1953])

56001-00 Компютърна томография на мозък

56007-00 Компютърна томография на мозък с интравенозна контрастна материя  
Компютърна томография на мозък без, след това с венозен контраст

#### АРТЕРИОГРАФИЯ С ИЗПОЛЗВАНЕ НА КОНТРАСТЕН МАТЕРИАЛ

**Включва:** ангиография на артерии

артериална пункция за инжектиране на контрастния материал

радиография на артерии (чрез флуороскопия)

ретроградна артериография

**Изключва:**

артериография с използване на:

радиоизотопи и радионуклеиди - 92.01-92.19

ултразвук - 88.71-88.79

флуоресцентна ангиография на око - 95.12

**\*\*88.41 АРТЕРИОГРАФИЯ НА МОЗЪЧНИ АРТЕРИИ**

ангиография на:

базиларни артерии

каротис (интерна)

постериорна церебрална циркулация

вертебрална артерия

#### Друга ангиография

59970-02 Мозъчна ангиография

**\*\*88.42 АОРТОГРАФИЯ**

артериография на аорта и аортна дъга

59903-03 Аортография

*Не включва:* тази с дигитална субтракционна ангиография (виж блокове [1992], [1994] и [1997])

#### АНГИОКАРДИОГРАФИЯ С ИЗПОЛЗВАНЕ НА КОНТРАСТЕН МАТЕРИАЛ

**Включва:** артериална пункция и поставяне на артериален катетър за инжектиране на контрастно вещество

кимоангиокардиография

селективна ангиокардиография

кодирай също едновременна сърдечна катетеризация - 37.21-37.23

**Изключва:**

ангиография на белодробни съдове - 88.43, 88.62

**\*\*88.53 АНГИОКАРДИОГРАФИЯ НА СТРУКТУРИТЕ НА ЛЯВОТО СЪРЦЕ**

ангиокардиография на:

аортна клапа

ляво предсърдие

лява камера (изливен тракт)

## Процедури за изследване на камера

- 59903-00 Лява вентрикулография  
Ангиокардиография на:
- аортна клапа
  - леви:
    - предсърдие
    - камера (изходящ тракт)

### ДИАГНОСТИЧЕН УЛТРАЗВУК (ЕХОГРАФИЯ)

#### \*\*88.71 ДИАГНОСТИЧЕН УЛТРАЗВУК НА ГЛАВА И ШИЯ

Транскраниална доплерова сонография

*Изключва:*

*око - 95.13*

## Ултразвук на глава или шия

- 55028-00 Ултразвук на глава  
Ехоенцефалография  
*Не включва:* фетална цефалометрия (55700-01 [1943])  
такава за орбитално съдържание (55030-00 [1940])

- 55032-00 Ултразвук на шия  
*Не включва:* дуплекс скан на каротидни съдове (виж блокове [1944] и [1946])

#### \*\*88.72 ДИАГНОСТИЧЕН УЛТРАЗВУК НА СЪРЦЕ

Трансезофагеална ехокардиография

интраваскуларен ултразвук на сърце

## Ултразвук на сърце

Ехокардиография

*Включва:* такъв изпълнен:

- използвайки:
  - мапиране с цветен поток
  - Доплер техники (продължителна вълна) (пулсираща вълна)
  - механично секторно сканиране
  - трансдюсер с фазово излъчване
- с видео запис

- 55113-00 М-режим и двуизмерен ултразвук на сърце в реално време

- 55118-00 Двуизмерен трансезофагеален ултразвук на сърце в реално време

### ДРУГО ДИАГНОСТИЧНО ОБРАЗНО ИЗОБРАЖЕНИЕ

#### \*\*88.91 МАГНИТНО РЕЗОНАНСНО ИЗОБРАЖЕНИЕ НА МОЗЪК И МОЗЪЧЕН СТВОЛ

Магнитнорезонансна ангиография

*Изключва:*

*интраоперативно магнитно резонансно изображение – 88.96*

*магнитно резонансно изображение в реално време – 88.96*

## Магнитно резонансен образ

- 90901-00 Ядрено магнитен резонансен образ на мозък  
*Не включва:* функционално магнитно резонансно изследване на мозък (90901-09 [2015])

### НЕПРЕКЪСНАТО ИНТРААРТЕРИАЛНО КРЪВНО-ГАЗОВО МОНИТОРИРАНЕ

инсерция на кръвно-газова мониторираща система и непрекъснато мониториране на кръвни газове чрез интраартериален сензор

#### \*\*89.61 МОНИТОРИРАНЕ НА СИСТЕМНО АРТЕРИАЛНО НАЛЯГАНЕ

## Мониторинг на съдово налягане

- 11600-03 Мониториране на системно артериално налягане

#### \*\*89.62 МОНИТОРИРАНЕ НА ЦЕНТРАЛНО ВЕНОЗНО НАЛЯГАНЕ

- 11600-02 Мониториране на централно венозно налягане

#### \*\*89.65 ИЗМЕРВАНЕ НА АРТЕРИАЛНИ КРЪВНИ ГАЗОВЕ

*Изключва:*

*непрекъснато интраартериално кръвно-газово мониториране – 89.60*

## Диагностични тестове, измервания или изследвания, кръв и кръвотворни органи

13842-00 Интраартериална канюлизация за кръвно-газов анализ

### ОСНОВНИ ТЕРАПЕВТИЧНИ ПРОЦЕДУРИ

#### ДРУГИ КАРДИОХИРУРГИЧНИ ПРОЦЕДУРИ

##### \*00.55 ИНСЕРЦИЯ В НЕКОРОНАРНА АРТЕРИЯ НА СТЕНТ (ОВЕ) С БАВНО ИЗЛЪЧВАНЕ НА ЛЕКАРСТВЕНО ВЕЩЕСТВО

ендографт  
ендоваскуларен графт  
стенст графт

кодирай също всяка некоронарна ангиопластика или атеректомия – 39.50

##### Изключва:

покрит с лекарство стент, например покрит с хепарин – 39.90  
инсертция в коронарна артерия на стент с бавно излъчване на лекарство вещество – 36.07  
инсертция на стент без излъчване на лекарство вещество

коронарна артерия – 36.06  
некоронарна артерия – 39.90

такъв за корекция на аневризма – 39.71-39.79

## Транслуменна балонна ангиопластика

Не включва: периферна лазерна ангиопластика (виж блок [758])  
такава на коронарни артерии (виж блокове [670] и [671]):  
• с атеректомия (виж блок [669])

35309-06 Перкутанна транслуменна балонна ангиопластика, един стент

Не включва: такава при каротидна артерия (35307-00 [754])

35309-07 Перкутанна транслуменна балонна ангиопластика, много стентове

Не включва: такава при каротидна артерия (35307-01 [754])

35307-00 Перкутанна транслуменна ангиопластика на една каротидна артерия, един стент

Включва: използване на устройство за емболна протекция

35307-01 Перкутанна транслуменна ангиопластика на една каротидна артерия, много стентове

Включва: използване на устройство за емболна протекция

#### ДРУГО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА СЪДОВЕ

##### \*39.50 АНГИОПЛАСТИКА ИЛИ АТЕРЕКТОМИЯ НА НЕКОРОНАРЕН СЪД

перкутанна транслуминална ангиопластика (РТА) на некоронарен съд:

артерии на главата и шията:

базиларна  
каротидна  
вертебрална

съдове на долен крайник

мезентериална артерия

ренална артерия

съдове на горен крайник

кодирай също всяка:

инжекция или инфузия на тромболитично вещество – 99.10

инсертция на некоронарен стент или стент имплантант – 39.90

## Транслуменна балонна ангиопластика

Не включва: периферна лазерна ангиопластика (виж блок [758])  
такава на коронарни артерии (виж блокове [670] и [671]):  
• с атеректомия (виж блок [669])

35303-06 Перкутанна транслуменна балонна ангиопластика

Корекция } стеноза на артериовенозна фистула

Ревизия } чрез перкутанна транслуменна балонна ангиопластика

#### ДРУГИ ОПЕРАЦИИ НА СЪДОВЕ

##### \*39.90 ИНСЕРЦИЯ НА НЕКОРОНАРЕН АРТЕРИАЛЕН СТЕНТ(ОВЕ) БЕЗ БАВНО ИЗЛЪЧВАНЕ НА ЛЕКАРСТВЕНО ВЕЩЕСТВО

стент трансплантат

немонтиран стент(ове)

монтиран стент(ове)

покрит с лекарство стент(ове), например покрит с хепарин

ендографт(ове)

ендоваскуларен графт(ове)

ендоваскуларна реканализационна техника

стент трансплантат(и)

кодирай също всяка некоронарна ангиопластика или атеректомия – 39.50

**Изключва:**

такава за корекция на аневризма – 39.71-39.79

инсерция нанекоронарен артериален стент(ове) с бавно излъчване на лекарствено вещество – 00.55

### Транслуменна балонна ангиопластика

	<i>Не включва:</i> периферна лазерна ангиопластика (виж блок [758]) такава на коронарни артерии (виж блокове [670] и [671]): • с атеректомия (виж блок [669])
35309-06	Перкутанна транслуменна балонна ангиопластика, един стент <i>Не включва:</i> такава при каротидна артерия (35307-00 [754])
35309-07	Перкутанна транслуменна балонна ангиопластика, много стентове <i>Не включва:</i> такава при каротидна артерия (35307-01 [754])
35307-00	Перкутанна транслуменна ангиопластика на една каротидна артерия, един стент <i>Включва:</i> използване на устройство за емболна протекция
35307-01	Перкутанна транслуменна ангиопластика на една каротидна артерия, много стентове <i>Включва:</i> използване на устройство за емболна протекция

**Изискване:** Клиничната пътека се счита за завършена, ако са приложени и отчетени две основни диагностични и една основна терапевтична процедура, посочени в блок **Кодове на основни процедури по МКБ-9 КМ**.

**Забележка:** НЗОК заплаща не повече от четири стента в рамките на една календарна година, като стойността на стентовете е отделно от цената на пътеката.

Цената на контрастната материя е включена в цената на клиничната пътека.

**Забележка:** За всички клинични пътеки, в чийто алгоритъм са включени образни изследвания (рентгенографии, КТ/МРТ и др.), да се има предвид следното:

Всички медико-диагностични изследвания се обективизират само с оригинални документи, които задължително се прикрепват към ИЗ. Рентгеновите филми се прикрепват към ИЗ.

Резултатите от рентгенологичните изследвания се интерпретират от специалист по образна диагностика, съгласно медицински стандарт „Образна диагностика”.

Документът с резултатите от проведени образни изследвания съдържа задължително:

- трите имена и възрастта на пациента;
- датата на изследването;
- вида на изследването;
- получените резултати от изследването и неговото тълкуване;
- подпис на лекаря, извършил изследването.

Фишът се прикрепва към ИЗ.

В случаите, когато резултатите от проведени образни изследвания не могат да останат в болничното лечебно заведение, в ИЗ на пациента следва да се опише точно резултата от проведеното образно изследване, а самите снимки от него се предоставят на пациента срещу подпис в ИЗ.

### **I. УСЛОВИЯ ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА ДОГОВОР И ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КЛИНИЧНАТА ПЪТЕКА**

Клиничната пътека се изпълнява в клиника/отделение минимум III-то ниво съгласно медицински стандарти по „Кардиология”, „Нервни болести” и „Съдова хирургия”. Изискванията за ниво на компетентност на всички задължителни звена са в съответствие с изискванията на медицински стандарти по „Кардиология”, „Нервни болести” и „Съдова хирургия”.

## 1. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЗВЕНА, МЕДИЦИНСКА АПАРАТУРА И ОБОРУДВАНЕ, НАЛИЧНИ И ФУНКЦИОНИРАЩИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ, ИЗПЪЛНИТЕЛ НА БОЛНИЧНА ПОМОЩ

Лечебното заведение за болнична помощ може да осигури чрез договор, вменените като задължителни звена, медицинска апаратура и оборудване, и с друго лечебно заведение за извънболнична или болнична помощ, разположено на територията му и имащо договор с НЗОК.

Задължителни звена / медицинска апаратура
1. Клиника/отделение по кардиология или Клиника/отделение по детска кардиология или Клиника/отделение по съдова хирургия или Клиника/отделение по нервни болести
2. Отделение за инвазивна кардиология, отговарящо на изискванията за помещения за работа с йонизиращи лъчения, с ангиографска (процедурна) зала с поддържане на 24-часова непрекъсната дейност (разположение)
3. КАИЛ/ОАИЛ или Отделение за интензивно кардиологично лечение или Детска сърдечна реанимация
4. Клинична лаборатория с II или III ниво на компетентност, извършваща КГА, хемостазиология
5. Образна диагностика – рентгенов апарат, ултразвуков доплер, ангиограф
6. Отделение за неинвазивна диагностика – ехокардиография с възможност за неотложно 24-часово извършване, велоергометрия, холтер мониториране)
7. Кабинет за доплерова сонография

По отношение на ангиографските лаборатории не следва да се изисква договор с НЗОК като самостоятелна структура.

Съгласно медицинския стандарт по „Кардиология“ задължителните звена по т. 1, 2, 3 и 6 от табл. 1 осъществяват дейностите, характерни за отделенията, без да е необходимо да създават такива отделни структури.

## 2. ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЗВЕНА, МЕДИЦИНСКА АПАРАТУРА И ОБОРУДВАНЕ, НЕОБХОДИМИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА АЛГОРИТЪМА НА ПЪТЕКАТА, НЕНАЛИЧНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ, ИЗПЪЛНИТЕЛ НА БОЛНИЧНА ПОМОЩ

Лечебното заведение за болнична помощ може да осигури дейността на съответното задължително звено чрез договор с друго лечебно заведение на територията на населеното място, което отговаря на изискванията за апаратура, оборудване и специалисти за тази КП и има договор с НЗОК.

Задължително звено/медицинска апаратура
1. Клиника/отделение по кардиохирургия – когато не е на територията на населеното място да има задължително достъп за 90 минути или Отделение по сърдечна хирургия на ВСМ
2. Клиника/отделение по съдова хирургия
3. КАТ/МРТ с осигурен 24-часов достъп, вкл. в условията на спешност
4. Лаборатория (отделение) по клинична патология
5. Микробиологична лаборатория

## 3. НЕОБХОДИМИ СПЕЦИАЛИСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КЛИНИЧНАТА ПЪТЕКА.

### Блок 1. Необходими специалисти за лечение на пациенти на възраст над 18 години:

- в клиника/отделение по кардиология – **четирима** лекари със специалност по кардиология/ревмокардиология (общо за всички кардиологични структури).

- в клиника/отделение по инвазивна кардиология – двама кардиолози (или лекари със специалност по вътрешни болести), притежаващи удостоверение за работа с източници на йонизиращи лъчения и допълнителна професионална квалификация за извършване на

високоспециализирана дейност “Инвазивна кардиология”, удостоверена със съответно свидетелство за придобиването ѝ, по реда чл. 2, ал. 2 от Наредба № 34 от 29.12.2006 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването;

- в отделение за кардиологично интензивно лечение - задължително поддържане на 24 часова готовност за прием и лечение на пациенти – минимум 6 лекари със специалност по кардиология/ревмокардиология. По изключение се допуска 50% от лекарите да са започнали специализацията си по кардиология;

- лекар/и със специалност по анестезиология и интензивно лечение;

- лекар/и със специалност по образна диагностика;

- лекар/и със специалност по клинична лаборатория;

- в клиника/отделение по съдова хирургия – двама със специалност съдова хирургия;

- в клиника/отделение по нервни болести – четирима със специалност по нервни болести;

**За извършване на ехокардиография на експертно ниво:** лекар със специалност по кардиология/ревмокардиология, притежаващ сертификат за експертно ниво по ехокардиография, издаден по реда на чл. 2, ал. 3 от Наредба № 34 от 29.12.2006 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването.

## **Блок 2. Необходими специалисти за лечение на пациенти на възраст под 18 години:**

- в клиника/отделение по детска кардиология – четирима лекари със специалност по детска кардиология/детска ревмокардиология, двама лекари, притежаващи допълнителна професионална квалификация за извършване на високоспециализирана дейност по “Инвазивна кардиология” или “Инвазивна детска кардиология”, удостоверена със съответно свидетелство за придобиването ѝ по реда на чл. 2, ал.2 от Наредба № 34 от 29.12.2006 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването, един със сертификат за базово ниво по ехокардиография;

- лекар/и със специалност по анестезиология и интензивно лечение;

- лекар/и със специалност по образна диагностика;

- лекар/и със специалност по клинична лаборатория;

**Забележка:** Специалистите със сертификат по инвазивна кардиология/инвазивна детска кардиология да осигуряват 24-часово непрекъснат режим на работа (**разположение**) на ангиографската зала /катетеризационна лаборатория

## **4. ДОПЪЛНИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА АЛГОРИТЪМА НА КЛИНИЧНАТА ПЪТЕКА:**

- За клиника/отделение по инвазивна кардиология – препоръчително време за провеждане на инвазивна диагностична процедура - 40 минути, а за интервенционална (инвазивна терапевтична) процедура – 80 минути.

- С оглед на потенциалните възможности за възникване на усложнения трябва да се осигурят непрекъснати 24-часови връзки със сърдечна и/или съдова хирургия, с цел осъществяване на максимално ефективно и непрекъснато лечение на пациентите. При липса на такива звена в болницата, последната задължително осигурява предварително достъпа на пациентите си до такива звена на други лечебни заведения чрез договор, който поддържа **актуален**.

- Звеното по инвазивна кардиология трябва да е осигурено с бърз и лесен достъп до структура по кардиохирургия/ съдова хирургия (а когато тя не е разположена на територията на същото лечебно заведение - гарантиран по договор достъп на пациента до нея, **задължително – 90 минути**).

**При невъзможност да осигури посочения достъп, лечебното заведение може да извършва дейности по инвазивна кардиология само по спешност.**

## **II. ИНДИКАЦИИ ЗА ХОСПИТАЛИЗАЦИЯ И ЛЕЧЕНИЕ**

### **1. ИНДИКАЦИИ ЗА ХОСПИТАЛИЗАЦИЯ:**

- стенолично оклузивни артериални заболявания на екстракраниалните артерии с клинични прояви на мозъчно-съдова болест;
- абнормално (аневризмално) разширени артериални съдове;
- травматична лезия на артериални съдове;
- вродени аномалии на артериални и венозни съдове;
- стенолично оклузивни състояния на екстракраниалните съдове след извършени съдово-реконструктивни интервенции;
- абнормални комуникации на артериите след извършени съдово-реконструктивни интервенции;
- запушване и стеноза на предмозъчните артерии.

### **2. ДИАГНОСТИЧНО - ЛЕЧЕБЕН АЛГОРИТЪМ.**

**ДИАГНОСТИЧНО – ЛЕЧЕБНИЯТ АЛГОРИТЪМ В ПОСОЧЕНИТЕ ВАРИАЦИИ И ВЪЗМОЖНОСТИ Е ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ОПРЕДЕЛЯ ПАКЕТА ОТ БОЛНИЧНИ ЗДРАВНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО СЕ ЗАПЛАЩАТ ПО ТАЗИ КЛИНИЧНА ПЪТЕКА.**

#### **ИНДИКАЦИИ ЗА АНГИОПЛАСТИКА И СТЕНТИРАНЕ НА КАРОТИДНИ АРТЕРИИ:**

1. Каротидни стенози над 50% при симптоматични пациенти (NASCET).
2. Каротидни стенози над 70% при асимптоматични пациенти (NASCET) с:
  - оклузия на контралатералната ICA;
  - мултиплени съдови стенози;
  - комбинирани стенози (ССА и ICA);
  - постоперативни стенози на каротидните съдове;
  - каротидни стенози при фибромускулна дисплазия, артериити /Takayasu/;
  - предстояща голяма оперативна интервенция;
  - нарастване на стенозата над 15% за период от 6 месеца.
3. Високостепенни каротидни стенози (IV-ти стадий) с рецидивиращи транзиторни исхемични атаки, когато инфарктният участък е ограничен.
4. Стенози на ЕСА са обект на интервенционална терапия само при симптоматични и пациенти с оклузия на ипсилатералната ICA.

#### **ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО Е ИЗГОТВЯНЕ НА КЛИНИЧЕН ПРОТОКОЛ ЗА АНГИОПЛАСТИКА И СТЕНТИРАНЕ НА КАРОТИДНИ АРТЕРИИ, КОЙТО ВКЛЮЧВА:**

##### Премедикация:

Антиагреганти

Препроцедура:

1. Неврологичен статус (определяне риска от инсулт по N.I.H.).
2. СТ/ MRI.
3. Кардиологичен статус.
4. Добро хидратиране.

##### Поставяне на стент РТА:

1. Да не се приемат седативни медикаменти в деня на процедурата.
2. Извършва се само една процедура.
3. Задължителна ангиография на аортна дъга и четирите съда (желателно е да е

направена преди манипулацията).

4. Използване на система за дистална съдова протекция.
5. Едностранно поставяне на стент.
6. По време на манипулацията инфузионно манитол – 250 мл до 1 час.  
Вазодилататор, атропин при брадикардия – 1 мг.
7. Постоянен контрол на ЕКГ и артериално налягане.
8. Постоянен контрол на неврологичното състояние и на контралатералната ръка.

### **КЛИНИЧЕН ПРОТОКОЛ** (ПРИ ИЗПИСВАНЕ)

Неврологичен статус.

Доплер на каротидни артерии.

Антиагреганти.

Клинично проследяване на 1-ви, 6-ти месец, 1 година.

Контролен Доплер на 1-ви, 6-ти месец, 1 година.

### **Особености в протичането на преходните нарушения на мозъчното кръвообращение**

**Диагностичният процес в болничното заведение включва установяване на:**

- транзиторна исхемична атака (ТИА);
- локализацията – топична диагноза;
- етиологията – етиологична диагноза, рисковите фактори и тежестта на остро разстройство на мозъчното кръвообращение (ОРМК);
- придружаващите заболявания (сърдечно-съдови и други соматични);
- оценка на степента на стенозата/стенозите на екстракраниалните мозъчни артерии.

В хода на мозъчно-съдовото заболяване (в случая ТИА) даден пациент може да премине от една към друга степен на тежест и съответно на това се променят видът на лечебното отделение и времето за болничен престой. При наличието на допълнително соматично заболяване състоянието на всеки пациент с ТИА може допълнително да се утежни.

Най – голямо значение в крайното решение имат следните **индикации**:

- симптоматична каротидна стеноза (високостепенна >70%) със церебрални/ретинални ТИА или лек/обратим исхемичен инсулт през последните няколко месеца;
- симптоматична каротидна стеноза (умерена 50%-70%) със или без улцерации, резистентна на медикаментозно лечение;
- асимптомни каротидни стенози >70% при нискорискови пациенти, от 70 - 90% при налична контралатерална каротидна тромбоза или предстояща коронарна или периферно - съдова реконструктивна операция (мултифокална атеросклероза);
- асимптомни каротидни стенози >90%;
- персистиращ форамен овале.

**Специфичното лечение** при болните с ТИА включва комбинирани оперативни и консервативни терапевтични подходи, които са насочени за профилактика от развитие на исхемични мозъчни инсулти. Медикаментозното лечение на ТИА включва използване на медикаменти, самостоятелно или в комбинация в извънболнични и болнични условия за лечение и провеждане на първична и/или вторична профилактика при ТИА:

- тромбоцитни антиагреганти.

При непоносимост, развитие на странични ефекти или неповлияване при по-младите възрастови групи прекарвали ТИА или ИМИ със захарен диабет, коронарен байпас, патология на екстракраниалните магистрални съдове, тежка атероматоза и др. се изписва след етапна епикриза от болницата:

- индиректен перорален антикоагулант, за първична и/или вторична профилактика при болни прекарвали ИМИ с хронично неревматично предсърдно мъждене, прекаран сърдечен инфаркт, ревматичен порок и др.

- Невропротекция.
- Антихиперлипидемични средства – статини.
- Лечение на когнитивните нарушения.
- Антихипертензивни и антиаритмични средства.

**Медикаментозно лечение при ендоваскуларна перкутанна ангиопластика:**

- медикаментозно лечение: тромбоцитни антиагреганти. Интрапроцедурно се прилагат 100000 Е Хепарин болус еднократно и 1 мг атропин и.в. непосредствено преди първата предилатация за профилактика на хипертонията и брадикардията.

**Неспецифично лечение на ТИА (при необходимост и индикации):**

- корекция на артериалното налягане – при диастолично налягане над 120 mmHg и/или систолично налягане над 220 mmHg;
- корекция на аритмии, сърдечна недостатъчност;
- противооточно лечение;
- профилактика на дълбоки венозни тромбози – нискомолекулярни хепарини;
- аналгетици;
- седация и антиепилептични мерки;
- хидратация с водно-солеви разтвори;
- кислородолечение при SaO<sub>2</sub> <90%;
- инсулин при кръвна захар >12 mmol/l;
- антипиретици (при фебрилитет);
- антибиотик при инфекция;
- реанимационни мерки при усложнения.

**ПРИ ЛЕЧЕНИЕ ПО КЛИНИЧНАТА ПЪТЕКА, ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ Е ДЛЪЖНО ДА ОСИГУРЯВА СПАЗВАНЕТО ПРАВАТА НА ПАЦИЕНТА, УСТАНОВЕНИ В ЗАКОНА ЗА ЗДРАВЕТО.**

**ПРАВАТА НА ПАЦИЕНТА СЕ УПРАЖНЯВАТ ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРАВИЛНИКА ЗА УСТРОЙСТВОТО, ДЕЙНОСТТА И ВЪТРЕШНИЯ РЕД НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ.**

### **3. ПОСТАВЯНЕ НА ОКОНЧАТЕЛНА ДИАГНОЗА.**

Окончателната диагноза се оформя на базата на клиничната картина, проведените параклинични, инструментални неинвазивни и инвазивни изследвания и лечебни процедури.

### **4. ДЕХОСПИТАЛИЗАЦИЯ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЛЕДБОЛНИЧЕН РЕЖИМ.**

**Медицински критерии за дехоспитализация:**

- след проведените изследвания и/или проведеното интервенционално или хирургично лечение, е настъпило овладяване на основните патологични симптоми и клинична стабилизация;

- свалена превръзка, без кръвене или други усложнения от пункционното място, налагащо болнично лечение;
- стабилна хемодинамика.

**Забележка:** Обективното състояние на пациента при изписването се отразява в приложения "Фиш за дехоспитализация", който става неразделна част от История на заболяването.

Катетеризационният протокол от извършеното изследване се подписва от специалист по кардиология/ревмокардиология притежаващ свидетелство за професионална квалификация с призната правоспособност по "Инвазивна кардиология" или "Инвазивна детска кардиология";; остава неразделна част от ИЗ и подлежи на проверка от контролните органи на НЗОК. Дигиталният носител на извършеното ангиографско изследване се съхранява в лечебното заведение и подлежи на контрол.

### **Довършване на лечебния процес и проследяване**

В цената на клиничната пътека влизат до два контролни прегледа при явяване на пациента в рамките на един месец след изписване и задължително записани в епикриза.

Контролните прегледи след изписване на пациента се отразяват в специален дневник/журнал за прегледи, който се съхранява в диагностично-консултативния блок на лечебното заведение – изпълнител на болнична помощ.

При диагноза включена в Наредбата за диспансеризация, пациентът се насочва за диспансерно наблюдение, съгласно изискванията на същата. Диспансеризацията на злокачествените заболявания се провежда само в ЛЗБП и в КОЦ, като обемът и честотата на дейностите по диспансерно наблюдение са съгласно заложените алгоритъм в Наредба № 40 от 2004 (обн. ДВ бр. 97/9.12.2011г.)

**5. МЕДИЦИНСКА ЕКСПЕРТИЗА НА РАБОТОСПОСОБНОСТТА** – извършва се съгласно Наредба за медицинската експертиза на работоспособността.

## ФИШ ЗА ДЕХОСПИТАЛИЗАЦИЯ

Дишане:  чисто ВД

друго (опиши)

Ритъм:  синусов

друг (опиши)

СЧ: /мин

АН: /

Локален съдов/оперативен статус (при сърдечна катететеризация /PM):

нормален

друго (опиши)

Дадена епикриза на пациента:

Дата на изписване

Назначена дата за контролен преглед:

### **III. ДОКУМЕНТИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО КЛИНИЧНАТА ПЪТЕКА**

**1. ХОСПИТАЛИЗАЦИЯТА НА ПАЦИЕНТА** се документира в *“История на заболяването”* (ИЗ) и в част II на *“Направление за хоспитализация”* - бл.МЗ-НЗОК №7.

**2. ДОКУМЕНТИРАНЕ НА ДИАГНОСТИЧНО - ЛЕЧЕБНИЯ АЛГОРИТЪМ** – в *“История на заболяването”*.

**3. ИЗПИСВАНЕТО/ПРЕВЕЖДАНЕТО КЪМ ДРУГО ЛЕЧЕБНО ЗАВЕДЕНИЕ СЕ ДОКУМЕНТИРА В:**

- *“История на заболяването”*;

- част III на *“Направление за хоспитализация”* - бл.МЗ-НЗОК №7;

- епикриза – получава се срещу подпис на пациента (родителя/настойника), отразен в ИЗ.

**4. ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ (Документ №.....)** – подписва от пациента (родителя/настойника) и е неразделна част от *“История на заболяването”*.

**ДЕКЛАРАЦИЯТА ЗА ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ СЕ ПРИКРЕПВА КЪМ ЛИСТ “ИСТОРИЯ НА ЗАБОЛЯВАНЕТО”.**

Към ИЗ се прикрепят и следните документи, ставащи неразделна част от същата:

- **ФОРМУЛЯР ЗА ВЛОЖЕНИ МЕДИЦИНСКИ ИЗДЕЛИЯ /МИ/, СТОЙНОСТТА НА КОИТО СЕ ЗАПЛАЩА ОТ НЗОК ИЗВЪН ЦЕНАТА НА КЛИНИЧНАТА ПЪТЕКА.**



**ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПАЦИЕНТА (РОДИТЕЛЯ /НАСТОЙНИКА/ПОПЕЧИТЕЛЯ)**

**СТЕНТИРАНЕ НА ЕКСТРАКРАНИАЛНИ МОЗЪЧНИ СЪДОВЕ**

Балонната ангиопластика и стентирание на стеснена или запушена каротидна, вертебрална артерия или техен клон, се извършва с цел възстановяване проходимостта на съответната артерия. Тя се осъществява при ясно съзнание на пациента, с местна анестезия, чрез пункция на артерия на крака (бедрената артерия) или на ръката (радиалната или брахиалната артерия), след което чрез специален катетър в мозъчната артерия се въвежда по водач филтърно устройство, което предпазва мозъчната тъкан от дистална емболизация на партикули (микрочастици) от мястото на стеснението. Впоследствие, ако е необходимо, стеснението начално се дилатира (разширява) чрез раздуване на балон.

След предилатацията се имплантира стент (малка мрежеста метална тръбичка), която запазва проходимостта на отворената артерия. След имплантирането на стента във вече отворената артерия, от съдовата система и тялото на пациента се отстранява филтърното устройство заедно с уловените от него микрочастици.

Основното предимство на стентиранието на мозъчни съдове е избягването на хирургичната интервенция и свързаните с нея: обща анестезия, по-дълъг болничен престой и наличието на cicatricis (белег) върху кожата. Тя е успешна в около и над 95% от случаите, в зависимост от вида на стеснението.

По-нататъшното лечение включва лекарства, които намаляват слепването на тромбоцитите (антиагреганти), като приемът на клопидогрел е задължителен при поставен стент за минимум 3 месеца след процедурата, и е препоръчителен за поне 6 месеца, заедно с аспирин, който се продължава за цял живот.

Вашата подготовка за мозъчно-съдова интервенция включва:

- отстраняване на окосмяването в областта на слабините (при достъп през бедрената артерия) или на предмишницата (при достъп през радиалната артерия);
- в деня на процедурата не трябва да закусвате;
- 48 часа преди процедурата трябва да преустановите лечението с индиректни антикоагуланти.

Допълнителна информация за коронарната интервенция може да получите от лекуващия Ви екип.